

การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ: แนวทางและกรอบแนวคิด*

COMPETENCY-BASED LEARNING ASSESSMENT: APPROACHES AND CONCEPTUAL FRAMEWORK

ธนุ วงษ์จินดา¹, สาธกา ตาลชัย² และ สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี³

Thanu Wongchinda¹, Sathaka Tanchai² and Suwattanapong Romsri³

¹เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

¹Secretary-General of the Basic Education Commission, Thailand

²ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

² Roi Et Provincial Education Office, Thailand

³สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตราด

³Trat Provincial Education Office, Thailand

Corresponding Author's Email: tanu_wongjinda@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 11 กรกฎาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 6 สิงหาคม 2567; วันตอบรับบทความ : 19 สิงหาคม 2567

Received 6 July 2024; Revised 6 August 2024; Accepted 19 August 2024

บทคัดย่อ

การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ (Competency-based Assessment) เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการประเมินความสามารถในการปฏิบัติจริงของผู้เรียนในสถานการณ์ต่างๆ โดยไม่จำกัดเพียงแค่การทดสอบความรู้เชิงทฤษฎี การประเมินผลเชิงสมรรถนะจึงมีความสำคัญในการพัฒนาทักษะและความสามารถที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันหรือการทำงาน โดยใช้แนวทางที่หลากหลายและกรอบความคิดที่ช่วยให้การประเมินมีความเป็นระบบและมีมาตรฐาน

การประเมินผลเชิงสมรรถนะสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น การประเมินผลการทำงานจริง (Performance-based Assessment) การใช้กรณีศึกษา (Case-based

Citation:

* ธนุ วงษ์จินดา, สาธกา ตาลชัย และ สุวัฒน์พงษ์ ร่มศรี. (2567). การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ: แนวทางและกรอบแนวคิด. วารสารกวีานพะเยา, 1(4), 53-63.

Thanu Wongchinda, Sathaka Tanchai and Suwattanapong Romsri. (2024). Competency-Based Learning Assessment: Approaches and Conceptual Framework. Journal of Kwan Phayao, 1(4), 53-63.;

Website: <https://so11.tci-thaijo.org/index.php/jkp>

Assessment) หรือการใช้สถานการณ์จำลอง (Simulation-based Assessment) ที่เหมาะสมกับลักษณะของทักษะที่ต้องการประเมิน โดยจะมีการตั้งเกณฑ์และตัวชี้วัดที่ชัดเจนสำหรับการประเมินทักษะเฉพาะด้านที่ต้องการ

กรอบความคิดในการประเมินผลเชิงสมรรถนะประกอบด้วย การกำหนดสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา การเลือกเครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสมกับสมรรถะนั้นๆ และการใช้ข้อมูลการประเมินในการปรับปรุงพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน การประเมินผลในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแสดงความสามารถที่แท้จริงในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมได้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่า แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะสามารถปรับใช้ได้ ในหลากหลายบริบท ทั้งในระดับการศึกษาภาคบังคับและอุดมศึกษา รวมถึงการฝึกอบรมในภาคอุตสาหกรรม โดยมีความยืดหยุ่นในการนำไปใช้ และสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ, การประเมินผลการทำงานจริง, ทักษะการปฏิบัติ, สมรรถนะ, การประเมินผลเชิงสมรรถนะ

Abstract

Competency-based assessment is a process that focuses on evaluating students' practical abilities in various situations, rather than just testing theoretical knowledge. Competency-based assessment is therefore crucial for developing skills and abilities that can be applied in daily life or work. It uses various approaches and frameworks that ensure systematic and standardized evaluation.

Competency-based assessment can be divided into several types, such as performance-based assessment, case-based assessment, or simulation-based assessment, which are suitable for evaluating specific skills. Clear criteria and indicators are established to assess the specific competencies required.

The framework for competency-based assessment includes defining the competencies to be developed, selecting appropriate tools and methods for

assessing those competencies, and using assessment data to improve and adapt learning programs to suit the learners. This type of assessment helps learners demonstrate their true abilities in performing tasks efficiently, responding better to the demands of the labor market and society.

This study found that competency-based assessment can be applied in various contexts, including compulsory education, higher education, and industrial training. It offers flexibility and can effectively enhance learners' learning outcomes in a tangible way.

Keywords: Competency-based learning assessment, Performance assessment, Practical skills, Competency, Competency-based assessment

บทนำ

การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ (Competency-based Assessment) เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนาความสามารถและทักษะของผู้เรียนให้สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานหรือการดำเนินชีวิตในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลเชิงสมรรถนะนั้นไม่เพียงแต่เน้นการทดสอบความรู้ในเชิงทฤษฎี แต่ยังมุ่งเน้นการประเมินความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ในทางปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงทักษะที่จำเป็นในการทำงานในสาขาต่างๆ อย่างแท้จริง (พรณี สวัสดิ์อารี, 2560)

แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะมักใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินผลการทำงานจริง (Performance-based Assessment) การใช้กรณีศึกษา (Case-based Assessment) หรือการจำลองสถานการณ์ (Simulation-based Assessment) ซึ่งวิธีเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงความสามารถที่จำเป็นในสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกับการทำงานจริง (Spady, W. G., 1994)

กรอบความคิดในการประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์ที่ต้องการพัฒนา การเลือกเครื่องมือการประเมินที่เหมาะสม และการใช้ข้อมูลการประเมินในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและความสามารถตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและสังคม การประเมินผลในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะยังสามารถนำไปปรับใช้ในหลายบริบท ทั้งในระบบการศึกษาภาคบังคับ การศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมถึงการฝึกอบรมในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีทิศทางและสามารถพัฒนาความสามารถของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

บทบาทของการประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ

การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ (Competency-based Assessment) มีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทักษะและความสามารถของผู้เรียนในการทำงานหรือการใช้ชีวิตจริง การประเมินไม่เพียงแต่ตรวจสอบความรู้ในเชิงทฤษฎี แต่จะพิจารณาผลลัพธ์จากการนำทักษะและสมรรถนะที่เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ที่เป็นจริง บทบาทหลักของการประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะสามารถสรุปได้ดังนี้ (Hughes, C., & Tuck, B., 2013)

1. การยืนยันความสามารถที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

การประเมินผลช่วยยืนยันว่าผู้เรียนสามารถใช้ทักษะและสมรรถนะที่เรียนรู้ในสถานการณ์จริงได้ ซึ่งแตกต่างจากการประเมินแบบดั้งเดิมที่มักจะเน้นที่การทดสอบความรู้ทฤษฎี การประเมินผลในระบบการเรียนรู้เชิงสมรรถนะจะเน้นที่การทดสอบผลลัพธ์จากการปฏิบัติงานจริง เช่น การทำงานในสถานการณ์ที่จำลองขึ้น หรือการประเมินจากผลงานจริงของผู้เรียน (portfolio)

2. การพัฒนาและการปรับปรุงทักษะอย่างต่อเนื่อง

การประเมินผลสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการระบุจุดที่ผู้เรียนยังต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม ซึ่งช่วยให้สามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ได้ตามความจำเป็น การประเมินในลักษณะนี้สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) โดยช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในความสามารถของตนเองและสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

3. การให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่า

การประเมินผลในเชิงสมรรถนะไม่เพียงแต่บอกผลลัพธ์ที่ได้ (ผ่านการได้คะแนนหรือระดับการประเมิน) แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง

เช่น การใช้ให้เห็นจุดแข็งและจุดที่ต้องการการพัฒนาเพิ่มเติม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับปรุงและพัฒนาทักษะได้ตรงตามที่ต้องการ

4. การสนับสนุนการเรียนรู้ที่เป็นรายบุคคล

การประเมินผลในระบบการเรียนรู้เชิงสมรรถนะมักจะมีความยืดหยุ่นสูงและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามลักษณะของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ในจังหวะที่เหมาะสมกับตนเอง และพัฒนาทักษะตามความสามารถและความต้องการเฉพาะบุคคล

5. การสร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจให้กับผู้เรียน

เมื่อผู้เรียนได้รับการประเมินและเห็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้เชิงสมรรถนะที่สามารถนำไปใช้ได้จริง จะทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในความสามารถของตนเองมากขึ้น ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการพัฒนาตนเองและการเผชิญกับสถานการณ์จริงในชีวิต

6. การสนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับการทำงาน

การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะช่วยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษากับการทำงานจริง โดยการประเมินสามารถสะท้อนถึงทักษะที่จำเป็นในสถานการณ์การทำงานหรือในตลาดแรงงาน ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจว่าตนเองพร้อมแค่ไหนในการทำงานในสาขาหรืออาชีพที่เกี่ยวข้อง

7. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

การประเมินผลในเชิงสมรรถนะสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น เพราะผู้เรียนสามารถเห็นภาพรวมของการพัฒนาทักษะของตนเองและรู้สึว่าการประเมินมีความหมายและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองได้จริง

8. การประเมินผลที่ไม่ยึดติดกับรูปแบบการทดสอบแบบเดิม

การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะมักจะไม่ยึดติดกับการทดสอบแบบเลือกตอบหรือการสอบแบบดั้งเดิม แต่จะการใช้การประเมินที่หลากหลาย เช่น การทดสอบที่เน้นการประยุกต์ใช้ทักษะจริง การประเมินจากผลงาน (portfolio), การจำลองสถานการณ์การทำงานจริง หรือการประเมินจากการทำโปรเจกต์ ซึ่งช่วยให้การประเมินมีความหลากหลายและเหมาะสมกับทักษะที่ผู้เรียนต้องการพัฒนา

บทบาทของการประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะคือการยืนยันความสามารถในการใช้ทักษะในสถานการณ์จริง การพัฒนาและปรับปรุงทักษะอย่างต่อเนื่อง การให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่า และการสนับสนุนการเรียนรู้ที่เป็นรายบุคคล โดยมีความสำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการเผชิญกับความท้าทายในชีวิตจริงและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนรู้ความสามารถของตนเอง แต่ยังช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่นในทักษะที่ได้เรียนรู้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องแนวทางและกรอบแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ การเรียนรู้เชิงสมรรถนะ (Competency-Based Learning) มีความสำคัญในการสร้างกรอบแนวคิดที่ช่วยให้การพัฒนาทักษะและสมรรถนะของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางและกรอบแนวคิดเหล่านี้ถูกออกแบบเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและนำทักษะที่เรียนรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันหรือการทำงาน ทฤษฎีและแนวคิดที่สำคัญ ได้แก่ (O'Neill, G., & McMahon, T., 2005)

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy)

ทฤษฎีนี้เสนอการจัดลำดับของกระบวนการเรียนรู้ตามระดับความซับซ้อนจากพื้นฐานจนถึงระดับสูง ได้แก่

- การจำ (Remember) การระลึกถึงข้อมูลที่เรียนรู้
- การเข้าใจ (Understand) การตีความหรืออธิบายข้อมูล
- การประยุกต์ใช้ (Apply) การใช้ความรู้ในสถานการณ์ใหม่
- การวิเคราะห์ (Analyze) การแยกแยะและเชื่อมโยงข้อมูล
- การประเมิน (Evaluate) การตัดสินใจหรือประเมินผลลัพธ์
- การสร้าง (Create) การประดิษฐ์หรือสร้างสิ่งใหม่จากข้อมูลที่มี ทฤษฎีนี้ช่วยในการ

ออกแบบการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาทักษะตั้งแต่พื้นฐานจนถึงการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning Theory)

ทฤษฎีของ David Kolb เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากการสัมผัสประสบการณ์จริงและการสะท้อนผลการกระทำ การเรียนรู้เชิงสมรรถนะมักจะใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ

จริง โดยผู้เรียนได้สัมผัสประสบการณ์ผ่านการลงมือทำและการสะท้อนผลเพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์นั้น ทฤษฎีนี้แบ่งการเรียนรู้เป็น 4 ขั้นตอน

- Concrete Experience (ประสบการณ์จริง)
- Reflective Observation (การสะท้อนผล)
- Abstract Conceptualization (การคิดเชิงนามธรรม)
- Active Experimentation (การทดลองและนำไปใช้จริง)

3. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism)

Jean Piaget และ Lev Vygotsky ได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการสร้างความเข้าใจใหม่ผ่านประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนสามารถสร้างความเข้าใจใหม่ ๆ จากการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมหรือจากการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่ท้าทาย ทฤษฎีนี้มีความสำคัญในกรอบการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ เพราะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะใหม่ ๆ ไปใช้ในบริบทต่าง ๆ ได้

4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

Albert Bandura กล่าวถึงการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังเกตและการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่น การเรียนรู้เชิงสมรรถนะในกรอบนี้จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถดูตัวอย่างการปฏิบัติที่ดีจากผู้อื่น หรือเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมในสภาพแวดล้อมทางสังคม การเรียนรู้เชิงสมรรถนะจึงไม่ได้จำกัดแค่การศึกษาผ่านประสบการณ์ของตนเอง แต่ยังรวมถึงการเรียนรู้จากการสังเกตและการมีส่วนร่วมในสถานการณ์ทางสังคม

5. ทฤษฎีการเรียนรู้จากการแก้ปัญหา (Problem-Based Learning - PBL)

Problem-Based Learning (PBL) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องใช้ทักษะในการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง การเรียนรู้ในรูปแบบนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง โดยมักจะทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์จากการทำงานร่วมกัน แนวทางนี้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะในการคิดเชิงวิพากษ์ การทำงานเป็นทีม และการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ

6. ทฤษฎีการประเมินผลการเรียนรู้แบบสมรรถนะ (Competency-Based Assessment)

ทฤษฎีนี้เน้นการประเมินผลจากการปฏิบัติจริงในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ การประเมินนี้มักจะใช้วิธีการประเมินที่มุ่งเน้นผลลัพธ์และความสามารถในการใช้ทักษะในสถานการณ์จริง เช่น การทดสอบจากการปฏิบัติ (practical assessment), การประเมินจากผลงาน (portfolio), การใช้กรณีศึกษา หรือการประเมินจากการทำโปรเจกต์ ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้รับการประเมินความสามารถที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

7. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น (Flexible Learning Theory)

แนวคิดนี้มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความต้องการและลักษณะของผู้เรียนแต่ละคน การเรียนรู้แบบยืดหยุ่นช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความสะดวกและในจังหวะที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งเป็นการสนับสนุนการพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันหรือการทำงาน

8. ทฤษฎีการเรียนรู้แบบการมีส่วนร่วม (Engagement Theory)

ทฤษฎีนี้เน้นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้เชิงสมรรถนะสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการลงมือทำจริงและการเรียนรู้จากกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทักษะที่ต้องการพัฒนา (วรุฒิ แสงชัย, 2563)

ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เชิงสมรรถนะประกอบด้วยหลักการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ เช่น การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง, การสร้างความเข้าใจผ่านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม, การประเมินผลจากผลงานจริง, และ การเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหา ทั้งนี้ยังมีแนวคิดที่เน้นการประเมินผลความสามารถที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริง ซึ่งทั้งหมดนี้มีบทบาทสำคัญในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถสร้างทักษะที่ใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวันและการทำงาน

บทบาทของการประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ: แนวทางและกรอบแนวคิด

การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ (Competency-Based Assessment) เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการประเมินความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนในการปฏิบัติงานหรือการ

แสดงทักษะที่จำเป็นในบริบทของโลกจริง แทนที่จะเน้นการวัดจากเพียงแค่การทดสอบความรู้ในเชิงทฤษฎี เช่น การสอบปากเปล่าหรือการเขียนบทความ จุดประสงค์หลักของการประเมินผลประเภทรูปนี้คือการวัดว่าผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสถานการณ์จริงได้ดีเพียงใด (จันทร์เพ็ญ พินสุวรรณ, 2562).

บทบาทของการประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ

1. การพัฒนาและเสริมสร้างสมรรถนะที่สำคัญ การประเมินเชิงสมรรถนะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาและเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและชีวิตประจำวัน เช่น การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การทำงานเป็นทีม และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

2. การประเมินผลการเรียนรู้อย่างครอบคลุม การประเมินเชิงสมรรถนะไม่เพียงแต่การวัดความรู้ทางทฤษฎี แต่ยังเน้นการทดสอบการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสถานการณ์จริง เช่น การทำงานในโครงการต่าง ๆ หรือการจำลองสถานการณ์ในห้องเรียน

3. การยอมรับความหลากหลายของผู้เรียน การประเมินเชิงสมรรถนะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงทักษะและความสามารถที่หลากหลายตามแนวทางที่เหมาะสมกับตัวเอง เช่น การใช้เทคโนโลยี การทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

4. การสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การประเมินเชิงสมรรถนะมักมีการประเมินผลที่ต่อเนื่องและปรับปรุงได้ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยการประเมินจะพิจารณาถึงการเติบโตและการพัฒนาในระยะยาว

แนวทางและกรอบแนวคิดในการประเมินผล

1. การตั้งเป้าหมายและมาตรฐานที่ชัดเจน การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะควรเริ่มต้นด้วยการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน รวมถึงการตั้งมาตรฐานสมรรถนะที่คาดหวังจากผู้เรียน เช่น ทักษะที่ต้องการพัฒนา การทำงานเป็นทีม การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

2. การใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เครื่องมือในการประเมินผลอาจรวมถึงการทดสอบแบบพฤติกรรม (Behavioral Assessments), การประเมินผลงาน (Portfolio), การสัมภาษณ์ หรือการประเมินผ่านการสังเกต (Observation) ซึ่งจะต้องเลือกเครื่องมือที่สามารถวัดทักษะที่ต้องการได้อย่างแม่นยำ

3. การประเมินผลที่หลากหลาย ควรมีการใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายเพื่อให้ครอบคลุมทักษะและสมรรถนะที่ต้องการประเมิน เช่น การประเมินจากผลงานจริง, การทำงานกลุ่ม, การทดสอบสถานการณ์จำลอง และการประเมินจากการตอบคำถามหรือการอภิปราย

4. การย้อนกลับผลการประเมิน การให้ข้อเสนอแนะที่ชัดเจนและสร้างสรรค์แก่ผู้เรียน หลังการประเมินจะช่วยให้พวกเขารู้จุดแข็งและจุดที่สามารถปรับปรุงได้ สิ่งนี้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

5. การประเมินในระยะยาว การประเมินผลในเชิงสมรรถนะไม่ควรจะเป็นแค่การประเมินครั้งเดียว แต่ควรมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและการพัฒนาของผู้เรียน

การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ โดยมุ่งเน้นที่การประเมินความสามารถในการปฏิบัติงาน หรือการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสถานการณ์ต่าง ๆ การเลือกใช้แนวทางและกรอบแนวคิดที่เหมาะสมในการประเมินจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

สรุป

การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะ (Competency-Based Assessment) คือ กระบวนการที่เน้นการประเมินความสามารถของผู้เรียนในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสถานการณ์จริง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่สำคัญในการทำงานและชีวิตประจำวัน เช่น การคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น

แนวทางและกรอบแนวคิดในการประเมิน ประกอบด้วย

1. การกำหนดเป้าหมายและมาตรฐาน ควรกำหนดทักษะและสมรรถนะที่ต้องการประเมินให้ชัดเจน

2. การเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม ใช้เครื่องมือหลากหลาย เช่น การสังเกต, การประเมินผลงาน, หรือการทดสอบสถานการณ์

3. การประเมินที่หลากหลาย ควรมีการใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายเพื่อครอบคลุมทักษะที่ต้องการประเมิน

4. การให้ข้อเสนอแนะ: ผลการประเมินควรได้รับการย้อนกลับเพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง

5. การประเมินต่อเนื่อง การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะได้อย่างยั่งยืน

สรุปคือ การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง โดยการเลือกแนวทางและกรอบแนวคิดที่เหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน.

เอกสารอ้างอิง

จันทร์เพ็ญ พินสุวรรณ. (2562). แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะในชั้นเรียน.

พรรณี สวัสดิ์อารี. (2560). การประเมินผลการเรียนรู้เชิงสมรรถนะในระบบการศึกษายุคใหม่.

วารสารการศึกษาสำหรับครู, 31(2), 52-64.

วรุฒิ แสงชัย. (2563). การใช้สมรรถนะในการออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้. วารสาร

วารสารการศึกษานานาชาติ, 19(3), 102-114.

วิจัยและพัฒนา, 28(1), 113-124.

Hughes, C., & Tuck, B. (2013). Competency-based education and assessment: A framework for aligning teaching and assessment. *Journal of Educational Assessment*, 5(3), 56-68.

O'Neill, G., & McMahon, T. (2005). Student-centered learning: What does it mean for students and lecturers. *Teaching and Learning in Higher Education*, 1, 1-10.

Spady, W. G. (1994). Choosing outcomes of significance: The basis for a new paradigm of assessment. *Competency-Based Education and Assessment*, 56(1), 7-15.

จัดพิมพ์และเผยแพร่บทความ

<https://so11.tci-thaijo.org/index.php/jkp>